

A magyar gazdaságnak új kiegyezés kell

Még egyszer nem fordulhat elő, hogy az állam, a társadalom és a vállalati szektor egyformán mély adósságváltságba kerüljön. Ennek elkerülésére a kormány az elmúlt öt évben ugyan sok fontos lépést tett, ám az adószabályozás mára kevés.

Ahhoz, hogy újra beinduljon a versenyszféra, új kiegyezésre van szükség a vállalatok, a kereskedelmi bankok és az állam között, a jelenlegi egyetemistáknak pedig arra kell készülniük, hogy ennek a rendszernek az irányításában fontos részük lesz – mondta

Lentner Csaba közgazdász, egyetemi tanár új könyvével kapcsolatban, amelyet a Bankszövetség és az Iparkamara elnökével közösen jegyez.

Magyarország a változó világban, ez a címe a könyvnek. Ez a változás nem újkori, ha lehet ezt mondani. Idéznék Öntől mindjárt a könyv elejéből. „Ahhoz, hogy 1867-ben a Magyar Királyság ki tudott egyezni a Habsburg-házzal, végig kellett harcolni a 48-49-es szabadságharcot. És a kiegyezést követő évtizedekben jött el az igazi sikertörténet.” Hogy értsük ezt?

Magyarország 1526-ban a mohácsi csatával lényegében elveszítette az önálló magyar államiséget, ezzel az önálló gazdaságpolitika alakításának a lehetőségét. A XVI. század közepétől Magyarország története arról szól, hogy visszacserezze a politikai, és vele járóan a gazdasági függetlenségét. Ez a függetlenség nem volt meg Magyarországon a két világháború között teljes mértékben. Nem volt meg a szovjet tervgazdasági rendszer alatt, és meg kell mondjam, nem volt meg az európai uniós integráció idején sem, hiszen Magyarország az Európai Unió koppenhágai és maastrichti kritériumrendszerének megfelelő gazdaságpolitikát alkalmazhatott csak. Tehát az IMF szabta meg, illetve a brüsszeli bizottság a magyar gazdaságpolitika feltételeit. Namost 2010-től a magyar állam működésében és a magyar gazdaságpolitikában is alapvető változások álltak be. A magyar állam a parlamenten keresztül – a népfelség elve alapján – olyan gazdaságpolitikát alakít, amely a magyar belső rezidensek, piaci szereplők, és a magyar társadalom javát nagyobb mértékben szolgálja, mint ami 2010 előtt volt. Azonban mire szól ez a kiegyezés? Arról szól, hogy az elmúlt öt év egy markáns szembenállás volt a magyar kormány, a magyar parlament és a nemzetközi vállalatok között a nemzetközi bankok ellenében. Ugyanis Magyarország kormánya az Országgyűlés felhatalmazása alapján megadózta a nemzetközi vállalatokat és bankokat. Tehát egy ötéves folyamaton vagyunk most túl, és a nemzetközi vállalatok kemény adókat fizettek Magyarországon. Talán most elérkezett az idő, hogy a nemzetközi bankokkal és vállalatokkal a magyar kormánynak meg kellene egyeznie. Tehát ennek a markáns, pattanásig feszülő szembenállásnak meg kellene szünnie, meg kellene kicsit enyhülnie. Mint ahogy a 48-49-es szabadságharc után egyszer csak a magyar rendek és a Habsburg-ház lényegében kiegyeztek.

Ehhez mindenkinek engednie kellene.

Kétségtelen, és megvannak az első jelek az engedésre, hiszen 2015-ben a magyar kormány az EBRD-vel olyan megállapodást írt alá, amellyel csökkentik a bankadót. Cserébe az EBRD hitelezési aktivitást ér el Magyarországon, emel-

lett az EBRD egy ernyőbank is az én értékítéletemben. Ennek hatására a magyarországi kereskedelmi bankok is egyfajta hitelezési aktivitásba kezdenek. En azt gondolom, hogy sikeres gazdaságpolitika a XXI. században nem létezhet a fiskális és csak monetáris eszközökkel. Szükség van a kereskedelmi bankok hiteltőkéjére is. Tehát a végtelenségig adópolitikai eszközökkel, a Magyar Nemzeti Bank kamatpolitikájával, növekedési hitelprogramjával nem tudjuk a gazdasági szereplőket tartós növekedésre serkenteni. Érdekelté kell tenni ebben a folyamatban a kereskedelmi bankokat, tehát ki kell egyezni velük.

Ha a fiatalok szempontjából nézem, azok, akik még előtte vannak, hogy vállalkozásuk legyen – és adja Isten, hogy minél többen kis- és közepes vállalkozást vezessenek és tulajdonoljanak majd Magyarországon –, mire figyeljenek, hogy ebben a bizonyos kereskedelmi banki hitelezési rendszerben ne legyen olyan hitelcsapda, mint akár amilyen volt az elmúlt években?

A könyvünk egy pénzügyi kultúrát fejlesztő tananyag is, amellet, hogy közpolitikai, gazdaságpolitikai téziseket feszeget. Mind a Bankszövetség elnöke, Patay Mihály, mind a Kereskedelmi Kamara elnöke, Parragh László, mind én azon az állásponton vagyunk, hogy a gazdasági szereplőknek a gazdaságban mértéktartó szerepet kell vállalniuk. Tehát nem juthatunk oda még egyszer, hogy eladósodjanak a családok, vagy túlzásba legyen víve a vállalati hitelezés. Optimális hitelezési arányokat kell kialakítani, amiben a kereskedelmi bankoknak is, és a hitelt potenciálisan felvevőknek is partnernek kell lenniük. A fiatalok, a mostani egyetemisták sem adósodhatnak el olyan mértékben, hogy később a pályakezdésüket, a családalapítást ez beárnyékolja. A magyar gazdaság állami szinten az 1970-es évektől eladósodott. A magyar családok 2002 után eladósodtak. A magyar önkormányzatok a kétezres évek közepétől eladósodtak. Tehát olyan mértékű adósság alakult ki állami, társadalmi és vállalati szinten, ami kezelhetetlenné vált. Ezt a magyar állam 2010 és 2015 között konszolidálta, de újra nem eshetünk bele az adósságcsapdába. Végigvezetjük a 70-es éveket a könyvben, végigvezetjük a rendszerváltozást, amikor az igazi eladósodás bekövetkezett Magyarországon. Végigvezetjük amikor 2004-ben az unióban jogi értelemben is teljes jogú taggá váltunk. És ez egy intő jel a most huszon- és harmincéveseknek ahhoz, hogy azokat a hibákat, amelyeket a mi korosztályunk, tehát a Patay Mihály, Parragh László meg a Lentner Csabának a korosztálya, elkövetett. Fontos, hogy azt mostani húszévesek, akik még egyetemre járnak, ne kövessék el.

Matolcsy György, a Magyar Nemzeti Bank elnöke amikor méltatta ezt a könyvet a bemutatón, akkor arról is beszélt, hogy gyakorlatilag már lehetne euró Magyarországon, és mennyivel más lenne akár a hitelezés, akár a pénzforgalom, mint most. Viszont annak ellenére, hogy nem vezettük be, mert a lehetőségek nem álltak fenn az elmúlt időszakban, egy felkészülési időszak után be kellene vezetni a közös pénzt. Ön is így látja?

Kényszerhelyzetbe került a magyar kormány, mert nem volt hivatalos pénznemünk az euró. Ugyanakkor a hiteleink állami, önkormányzati, lakossági szinten devizában álltak fenn. A magyar kormánynak az elmúlt öt évben az adósságcsapdából ki kellett mentenie a devizahiteles családokat, a vállalati devizahiteleseket, és a magyar államnak is az államadósságát le kellett jelentősen építenie ahhoz, hogy Magyarország ne jusson Görögország sorsára. Most még mindig nem késő, hogy az euró bevezetésén munkálkodjunk, amennyiben az európai monetáris zóna túljut a válságon. Ha megoldódik a görög probléma és a mediterrán térség többi országa, Olaszország, Spanyolország, Portugália nem kerül még mélyebb krízisbe, akkor van értelme, hogy az euró bevezetésén munkálkodjunk. Ameddig az európai monetáris térségben nem tudják ezt a fiskális adósságot lekezelni, addig Magyarországnak nem szabad csatlakoznia ehhez a rendszerhez.

Miközben Magyarországnak ez hátrány, hiszen az árfolyam-különbözetben ez megnyilvánul, emellett sokkal nagyobb a veszélyeknek való kitettsége az országnak és a többi kisebb gazdaságnak, amelyek nem vezették be az eurót, a másik oldalról ez lehet előny is?

Kétségtelen, hogy lehet előny is ez a kivülállóság, de én azt gondolom, hogy előnyös lenne, ha Magyarország az európai monetáris zóna tagja lenne, eurót használna. Azonban itt szólni kell arról, hogy miért nem lett tagja Magyarország a monetáris zónának. Hisz miért nem tudta bevezetni az eurót? Azért, mert 2002 után a magyar államadósság 52 százalékról 85 százalékra emelkedett 2010-re. Tehát több, mint 30 százalékkal nőtt az államadósság, és a mögötte meghúzódó költségvetési hiánytömeg, 7-10 százalékos költségvetési deficitek voltak. Magas volt az infláció, tehát olyan gazdaságpolitika alakult ki Magyarországon 2002 és 2010 között, amely az országot nemhogy közelebb vitte a monetáris zónához, hanem távolabb lökte. Ezek között a körülmények között persze hogy nem lehetett bevezetni az eurót. De azután, hogy konszolidálódtak az állami pénzügyek, a vállalati pénzügyek, a lakosság pozíciói, nagyon erős keresletet generáló gazdaságpolitika van, nulla százalékos az infláció, alacsony az alapkamat, 16 százalékos, sőt jövőre 15 százalékos lesz a személyi jövedelemadó kulcsunk, most van arra lehetőség, hogy Magyarország egy minőségibb gazdasági fázisba lépjen.

A három szerző közül azt gondolom, Önnek van a legközelebbi kapcsolata a fiatalokkal. Mit tapasztal, a fiatalok mennyire nézik más szemmel ezt az egészet? Mennyire tanultak akár, ahogy mondta, az Ön generációjának a hibáiból?

A fiatalok kritikus szemmel nézik a 90-es évek elejétől a gazdasági folyamatokat. Lényegében a mostani egyetemista generáció a 80-as évek végén és a 90-es évek elején született, amikor a rendszerváltozás megtörtént. Ők csak az eredményeket látják. Azzal szembesültek még néhány évvel ezelőtt, hogy Magyarországon bőven 10 százalék feletti munkanélküliségi ráta volt, most 7,5 százalékos munkanélküliségi ráta van. Azt látták, hogy 36 százalékos jövedelemadó volt, most csak 16 százalékos a jövedelemadó. Tehát a hallgatók érzékelik a változásokat. Azonban bennünket, egyetemi oktatókat, gazdaságpolitikusokat ez a helyzet, hogy jó változások következtek be, nem predestinálhat arra, hogy elkényelmesedjünk. Ugyanis a társadalomnak, a leendő értelmiségnek az igényei folyamatosan emelkednek. A mostani hallgatók azon már túl vannak, hogy 16 százalékos a jövedelemadó. A mostani egyetemista, mire kikerül az államigazgatásba, a vállalkozásokhoz, még kedvezőbb jövedelemviszonyokra vágyik. Még biztonságosabb munkahelyet, még kiszámíthatóbb életet szeretne magának és a családjának. Tehát a gazdaságpolitikai történések arra készítetnek bennünket, hogy a fennálló rendszert minél jobban tökéletesítsük. A gazdaságpolitikában a jövedelempozíciók, megélhetési körülmények soha nem statikusak. Ami ma elégséges holnap már kevés lesz. Nekünk nem a mára kell fókuszálnunk – szólni kell ugyan a győztes csatáinkról, hogy megvívtuk a harcot az IMF-fel, Brüsszellel és nem vesztesen jöttünk ki ebből –, de nekünk már előre kell tekinteni. Azt kell néznünk, hogy az évtized végére milyen változások következnek be akár a nemzetközi térben, a kelet-európai térségnek mi lesz a sorsa, felzárkózik vagy félperiférián marad. Látnunk kell azt, hogy a szomszédos országokban milyen politikai, geopolitikai változások következnek be. Tehát a magyar gazdaságpolitikának folyamatosan helyzetbe kell kerülnie a változásokhoz. A mostani értelmiségnek az a feladata, hogy ezeket a változásokat menedzselje mind az üzlet, a vállalkozások szintjén, mind a magyar közigazgatási térben és az európai uniós közigazgatási térben. Ezeknek a huszonéves, éppen most államvizgázott hallgatóknak néhány év múlva a rendszer irányításából ki kell venniük a részüket.